

EĞİTİM ORTAMINDA SEVGİ

Yar. Doç. Dr. Veysel SÖNMEZ (*)

PROBLEM DURUMU

Eğitim çok değişkenli kuramsal ve deneysel bir bilimdir. Bu özelliği O'nun Açık Sistem olmasından kaynaklanabilir; çünkü eğitim, çevre ayarlaması yoluyla kişide istendik davranış değişikliği oluşturma süreci olarak ele alınabilir. Kişide bu tür davranış değişikliklerini oluşturmak için, eğitim ortamının tutarlı bir biçimde düzenlenmesi ve ve sürekli denetlenmesi yani değerlendirilip geliştirilmesi gereklidir.

Açık bir sistem olarak ele alınan eğitimin Girdileri, İşlemleri, Çıktıları ve Dönütü vardır. Girdilerin saptanması için önce Toplumsal Gerçeğe, Kişiye, Konu Alanına bakılıp buradan ADAY HEDEFLERİN belirlenmesine gidilmelidir. Aday Hedefler, EĞİTİM EKONOMİSİ, EĞİTİM SOSYOLOJİSİ, EĞİTİM FELSEFESİ, EĞİTİM PSİKOLOJİSİ süzgeçlerinden geçirilip OLASILI HEDEFLER durumuna getirilir. Bu hedeflerden Öğrencinin Hazırbulunuşluk Düzeyi, Yapılan Yatırım ve Bilgi göz önüne alınarak; Gerçekleştirilecek Hedefler saptanır.

Gerçekleştirilecek Hedeflerin her bir öğrenciye kazandırılması için Eğitim Ortamı düzenlenmelidir. Eğitim Ortamı; Çevre Ayarlaması, İşlemler ya da Eğitim Durumudur. Eğitim Durumu yani İşlemler, ünitelerin basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta, birbirlerinin önkoşulu oluş özelliklerine göre, yakın çevre ve zamandan uzağa doğru sıralanmasını, pekiştirme, ipucu, dönüt ve düzeltmenin kullanılmasını, öğretme ortamının fiziksel özelliklerini, öğren-

(*) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

ci katılınığını, uygun öğretme ve öğrenme yöntemleriyle; eğitim teknolojisini, zamanı, öğretmenin niteliğini ve sevgiyi kapsar. Ayrıca her ünitenin sonunda biçimlendirmeye ve yetiştirmeye dönük değerlendirme de işlemlerin ayrılmaz bir parçasıdır (1).

Eğitim Sisteminin tutarlı, etkili ve verimli çalışması için hedefleri saptama sürecinin ilk aşamasında, eğitim durumunda, eğitim durumunun sonunda ve çıktılarının belirlenmesinde geçerliliği ve güvenilirliği yüksek ölçme araçlarıyla değerlendirme yapılmalı, sistem bu sonuçlara göre yeniden düzenlenip örgütlenmelidir. Değerlendirme işlemi, aday ve olası hedeflerin saptanması sırasında, mantıksal ve olgusal tutarlılık açısından yapılabilir. «Olasılı Hedeflerden» Derste Kazandırılacak Hedefleri» belirleme aşamasında ise «Tanıma ve Yerleştirmeye Dönük Değerlendirme» işe koşulmalıdır. Eğitim durumlarında ise «Biçimlendirme ve Yetiştirmeye Dönük Değerlendirme, Çıktıları belirlemek için de, dönem ya da kursun sonunda «Durum Muhasebesine Dönük Değerlendirme» yapılmalıdır; çünkü yeterli ve düzenli dönüt olmazsa, sistemin «Denetici ve Koruyucu Mekanizmaları» çalışmaz, sistem onarıp yeniden işe koşulamaz, sonunda bozulup yıkılır (2). Bu süreç Tablo l'de şematik olarak gösterilmiştir.

Hedef davranışların her bir öğrenciye kazandırılmasında, öğrencinin Bilişsel Hazırbulunuşluk Düzeyi, erişide gözlenen varyansın .50'sini, Duyuşsal Giriş Karakteristikleri, 25'ini, her ikisi birlikte işe koşulduğunda .65'ini açıklayabilmektedir. İşlemler ya da öğretim hizmetinin niteliği, tek başına erişide gözlenen varyansın .25'ini belirleyebilmektedir. Bilişsel Giriş Davranışları, Duyuşsal Giriş Karakteristikleri ve Öğretim Hizmetinin Niteliği, üçü birlikte erişide gözlenen varyansın .90'ını açıklamaktadır (3).

Bloom, Öğretim Hizmetinin Niteliğinde ünite sırasını (imâ olarak) ipucu, dönüt, düzeltme ve pekiştireci, öğrenci katılınığını ve her ünitenin sonunda, biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme yapılmasını; her bir öğrencinin üniteyi tam öğrenmeden, sonrakine geçilmemesini söylemektedir (4).

(1) Veysel Sönmez. **Program Geliştirmede Öğretmen Elkitabı**, s., 18, 21.

(2) Aynı, S., 22.

(3) B.S. Bloom. **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**, (Çev. Durmuş Ali Özçelik), s., 17, 169, 218.

(4) Aynı, s., 118, 145.

Yurt içinde ve dışında yapılan araştırmalarda dönüt, düzeltme, ipucu, pekiştireç, öğrenci katılınlığı ve biçimlendirme - yetiştirmeye dönük değerlendirmenin kullanıldığı eğitim durumlarındaki öğrenci erişisinin, bu değişkenlerin kullanılmadığı eğitim durumlarındaki öğrenci erişisinden, anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur (5). Bloom ve arkadaşlarıncı oluşturulan öğrenme modelinin, Öğretme Hizmetinin Niteliği bölümündeki değişkenleri arasında **zaman, öğretmen-öğrenme yöntemleri, eğitim teknolojisi, öğretmenin niteliği, öğretmen ortamının fiziksel özelliği ve sevgi** değişkenleri yoktur.

Bu araştırmada, **sevginin** öğrenci erişisi üzerindeki etkisi araştırılmıştır. **Sevgi**, duyuşsal alanın kapsamı içindedir. Eğitim ortamında yani işlemlerde, **sevgi** şöyle işe koşulmuştur :

1. Sevgi, duyuğu ve düşüncelerin paylaşılmasıdır : Acının, sıkıntının, korkunun, üzüntünün, sevincin, neşenin, güzelliğin, iyiliğin, erdemin, bilginin v.b. gibi öğretmen ve öğrencilerce paylaşılması sevginin oluşmasında önemlidir. Eğitim ortamında, öğretmen öğrencinin konuyla ilgili yaptığı espriye gülererek; sorunlarının çözümünde ona yardım ederek ya da yol göstererek, hasta olanları, istenmedik durumlara düşenleri ziyaret ederek ya da mektup yazarak, sırlarını saklayarak, doğum günlerini, bayramlarını kutlayarak, sinema, tiyatro, gezi gibi etkinliklere katılarak, bunları öğrencileriyle birlikte düzenleyerek, onları belli zamanlarda evine davet ederek, sevginin oluşmasına olanak sağlayabilir. Ayrıca hedef davranışların kazandırılmasında, tüm öğrencilere, karşı görüşte olanlara söz hakkı vererek, düşünce ve görüşlerini ileri sürmelerini destekleyerek, soru sormalarına olanak tanıyarak yani öğrencileri bizzat etkileşim ortamına sokarak, bilginin paylaşılmasını sağlayabilir. Bundan kaçınıl-

-
- (5) Güzver Yıldırım, **Öğrenme Düzeyi ve Ürünleri**, s., 70, 150.
Perihan Onay Yunt, «Dönüt ve Düzeltme Etkinliklerinin Okulda Öğrenmeye Etkisi s., 28, 48.
Meral Aksu, «Biçimlendirme - yetiştirmeye Dönük Değerlendirmenin Okuldaki Öğrenmeye Etkisi», s., 33, 67.
Füsun Akarsı, «Bir Tarım Öğrenme Stratejisi Uygulaması», **I. Sosyal Bilimler Konferansı**, 1980, s., 26, 28.
Veysel Sönmez, «Bazı Değişkenler ve Erişi», s., 35, 86.
Fersun Paykoç, Sınıf İçi Sözel Öğretmen Davranışlarının Erişiye Etkisi», s., 36, 63.
Durmuş Ali Özçelik, «A Student Involvement in The Learning Process», s., 28, 52.

mamalıdır; çünkü öğretmenin de öğrenciden öğrenebileceği pek çok davranış vardır. Öğretmen, sınıfta öğrencilerine adlarıyla, sınıfa ise «arkadaşlar, sevgili çocuklar, sevgili gençler v.b.» hitaplarla seslenmelidir. Bu tür edegenlikler, sevginin oluşmasına etki edebilir.

2. Sevgi hoşgörüdür, fakat vurdam duymaz olmak, boş vermek değildir : Öğrenci bizim hiç beklemediğimiz, tutarsız, istenmedik, genel ahlâk ilkelerine, yasalara ters düşen davranışlar gösterebilir. Öğretmen böyle durumlarda davranışın nedenlerini araştırmalı, tutarsız davranışa karşı çıkmalı, onu düzeltmeye gitmelidir. Öğrenciyi bütünüyle karşısına almamalıdır. Onun yerine «bu davranışın doğru değil, senden böyle bir davranış beklemiyordum. Neden böyle davrandın? Sana yardımcı olmak istiyorum. Bana açıklar mısın?» v.b. tümceler söylemeli, yani tutarsız davranışa karşı çıkıp; sorunun çözümüne gitmelidir. Eğer sorun öğretmence çözümlenemeyecek boyutta ise, okul rehberlik servisini ya da diğer kurumları devreye sokmalıdır. Cezaya başvurmamalıdır. Yani öğretmen Mevlâna gibi öğrencisine her durumda «Her ne halde olursan ol, yine gel» demelidir.

3. Sevgi, kişinin kendini tanımasına ve yeteneklerini geliştirmesine yardım etmektir : Bunun için aynı dersle ilgili çok değişik düzeylerde yetişekler hazırlanıp; işe koşulmalıdır. Ayrıca öğretme ortamında değişik, uygun öğretme-öğrenme yöntemleri kullanılmalıdır.

4. Sevgi, saydam olmadır : Sevgide yalan, hile, iki yüzlülük, üç kâğıt açma, kandırma, öç alma, kin duyma gibi duygulara yer yoktur. Mevlâna'nın dediği gibi «ya görüldüğün gibi ol, ya da olduğun gibi görün» düşüncesi sevginin en belirgin özelliğidir. Öğretmen verdiği her sözü yerine getirerek, getiremediği zaman gerçeği olduğu anlatarak, öğrenciler doğru söyledikleri zaman kızmayarak, onları destekleyerek, dürüst davranarak, hem onların, hem de kendisinin tutarlı olmasını sağlayabilir.

5. Sevgi, insanın en önemli gereksinimlerinden biridir : Maslow üçgeninde, sevgi ve benimsenme gereksinimi, fizyolojik ve güven gereksinimlerinden sonra, üçüncü basamakta yer alır. Bu gereksinimin giderilmesi gerekir. Bunun için öğretmen, öğrencilerine sevecenlikle, içten yardım etmeli, yol göstermeli, yaptıklarını onun başına kakmamalı, ona üstesinden gelebileceği görevler vermeli, diğer insanları ve varlıkları sevmesi için uygun ortamlar düzenlemeli ve işe koşmalıdır.

6. Sevgi, merkeze hiçbir varlığı koymama, bencil olmama, her varlığın birbirleriyle ilişkisini belirleyip, bu ilişkileri tutarlıya doğru geliştirme, sorunların çözümünde kubaşık çalışmadır : Öğretmen, evrendeki tüm varlıkların birbirleriyle ilişkili olduğunu gösteren doğal ve toplumsal olguları (su, hava, toprak kirlenmesi, açlık, savaş, yönetim, ekonomik, siyasal sorunları) hedefler doğrultusunda öğretme ortamına getirmeli, üzerlerinde tartışma açmalı, uygun öğretme yöntemlerini de işe koşarak; öğrencilerle birlikte sonuca varmalıdır. Öğrencileri gruplara ayırarak, kubaşık çalışmalarını sağlamalı; ya da öğrencileri bu tür çalışmalara götürmelidir.

7. Sevgi, tutarlı bilgiye dayalı, çoğulcu demokratik özgür bir ortamda boy verip gelişir : Öğrenci okuyacağı yetişeceği, öğretmeni, kendini yönetecekleri seçebilmeli, kuralları birlikte koyabilmeli, uygulamalara katılıp bunları değerlendirebilmeli, eğitim ortamının her basamağında, duygu ve düşüncelerini açıkça savunabilmelidir.

8. Sevgi, bilgi, beceri ve duygunun incelenmesi, tutarlı olması ve zenginleşmesidir : Okul yetişekleri, her öğrencinin kendini tanıyıp ailesini, ulusunu, vatanını, insanları ve diğer varlıkları sevmesine olanak tanıyacak biçimde düzenlenmeli, sanatsal, felsefî, bilimsel etkinliklere yer verilmeli, insan ve diğer varlıkları aşağılayıcı sıfatlardan arınık olmalı, kişinin tek boyutlu değil, çok boyutlu bir harmoni içinde bilgi, beceri ve duygularını geliştirmesine olanak tanımalıdır.

Bu ilkelere göre düzenlenmiş eğitim ortamında, sevginin öğrenci erişisi üzerinde etkisinin ne olacağı araştırılmak istendi.

Problem Cümlesi

Sevginin işe koşulduğu eğitim ortamındaki öğrenci erişisi ile, biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirmenin ve ipucu, dönüt, düzeltme ve pekiştirecin kullanıldığı eğitim ortamlarındaki öğrenci erişileri arasında, anlamlı bir fark var mıdır?

1. Sevginin işe koşulduğu eğitim ortamındaki öğrenci erişisi ile biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirmenin işe koşulduğu eğitim ortamındaki öğrenci erişisi arasında, anlamlı bir fark var mıdır?
2. Sevginin işe koşulduğu eğitim ortamındaki öğrenci erişisi ile, ipucu, dönüt, düzeltme ve pekiştirecin kullanıldığı eğitim

- ortamındaki öğrenci erişisi arasında, anlamlı bir fark var mıdır?
3. Biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirmenin işe koşulduğu eğitim ortamındaki öğrenci erişisi ile, ipucu, dönüt, düzeltme ve pekiştirecin kullanıldığı eğitim ortamındaki öğrenci erişisi arasında, anlamlı bir fark var mıdır?
 4. Her üç grubun erişileri, kendi içinde yıllara göre farklılık gösteriyor mu?

Sayıtlılar

1. Öğrencilerin zamanla değişen özellikleri, her üç grupta aynıdır.
2. İstenmedik değişkenler, her üç grubu da aynı oranda etkilemiştir.
3. Resmi kaynaklardan alınan veriler (ÖSYM puanları, 3 yıllık akademik ortalama) doğrudur.
4. Öğrencilere değişik öğretim elemanlarınca verilen aynı notlar, eşdeğerdir.

Sınırlama

Araştırma 1983-84, 1984-85, 1985-86 yıllarında, Hacettepe Üniversitenin Fen, Edebiyat Fakültelerinin dördüncü sınıflarında okuyan öğrencilerden, öğretmenlik sertifikasına kayıtlı olup; «Eğitimde Program Geliştirme ve Öğretim» dersini alan öğrencilerin, bilişsel alanın bilgi, kavrama ve uygulama düzeyindeki erişileriyle sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmanın dört alt problemini test etmek için, ÖNTEST - SONTEST KONTROL GRUPLU desen kullanılmıştır. Bunun için her yıl üç grup öğrenci oluşturulmuştur. Bu gruplar, Random yoluyla belirlenmiştir.

- BİRİNCİ GRUP** : İpucu, dönüt, düzeltme, pekiştireç'in işe koşulduğu grup
- İKİNCİ GRUP** : İpucu, dönüt, düzeltme, pekiştireç ve biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirmenin işe koşulduğu grup
- ÜÇÜNCÜ GRUP** : İpucu, dönüt, düzeltme, pekiştireç ve sevginin işe koşulduğu grup

Her üç grupta da zaman, öğretmen, araç-gereç, yöntem, ünite sırası, öğretim ortamının fiziksel özellikleri aynıdır. Ayrıca her üç grubun ÖSYM puanları ile, üç yıllık akademik başarı ortalamaları ve ÖNTEST puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu değişken açısından da, gruplar eşitlenmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında üç yıl süreyle yapılan deneylerden elde edilen veriler, dört alt probleme göre toplanmış «t» testi ve varyans analizi tekniği uygulanarak; çözümlenmiş, sonuçlar yorumlanmıştır.

1. Sevginin İşe Koşulduğu Eğitim Ortamındaki Erişi İle, Biçimlendirme-Yetiştirmeye Dönük Değerlendirmenin Kullanıldığı Eğitim Ortamındaki Erişi :

İpucu, dönüt, düzeltme, pekiştireç ve sevginin (III. Grup) işe koşulduğu eğitim ortamındaki öğrencilerin toplam erişileri, öntest, sontest puanları, ÖSYM giriş ve üç yıllık akademik başarı ortalamaları ile, ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştireç ve biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirme kullanıldığı (II. Grup) aynı özelliklerle ilgili verileri, Tablo I.1'de verilmiştir.

Her iki grubun öğrenci sayısı, ÖSYM puanları, üç yıllık akademik başarı ortalamaları, ÖNTEST toplam puanları arasında .05 manidarlık ve çeşitli serbestlik dereceleriyle, anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yani bu değişkenler açısından, her iki grubun birbirlerine denk olduğu söylenebilir. Buna karşın sontest ve erişiler arasındaki fark ise .01 düzeyinde ve çeşit serbestlik dereceleriyle anlamlıdır. Bu verilere dayanarak; sevginin işe koşulduğu eğitim ortamındaki öğrencilerin erişisi, biçimlendirme-yetiştirmenin kullanıldığı grubun erişisinden daha yüksektir. Başka bir deyişle, sevginin eğitim ortamında etkili bir değişken olduğu savunulabilir.

2. Sevginin İşe Koşulduğu Eğitim Ortamındaki Erişi ile İpucu, Dönüt, Düzeltme ve Pekiştirecin Kullanıldığı Eğitim Ortamındaki Erişi

İpucu, dönüt, düzeltme, pekiştireç ve sevginin (III. Grup) işe koşulduğu eğitim ortamındaki öğrencilerin toplam erişileri, öntest, sontest puanları, ÖSYM giriş ve üç yıllık akademik başarı ortalamaları ile, ipucu, dönüt, düzeltme ve pekiştirecin kullanıldığı grubun (I. Grup) aynı özellikleriyle ilgili verileri, Tablo I.2'de verilmiştir.

TABLO I.1
Sevgi ile Biçimlendirme-Yetiştirmeye Dönük Değerlendirme
Gruplarının Erişimleri

Gruplar	Yıllar	N	ÖSYM	Başarı Ortalaması	3 yıllık Akademik Başarı Ortalaması		Sontest 100 puan	Erişil	S'	t
					Öntest 100 puan	Sontest 100 puan				
Sevgi	1983-84	61	400,71	2,18	2	74,15	72,15	16,45	9,18	
(III. Grup)	1984-85	48	407,71	2,19	3	77,18	74,18	16,71	8,86	
	1985-86	51	409,36	2,26	2	78,46	76,46	16,41	12,26	
Biçimlendirme-		62	403,26	2,21	2	66,25	64,25	30,34		
Yetiştirme		45	407,16	2,25	3	68,33	65,33	31,26		
(II. Grup)		47	416,16	2,29	3	67,44	64,44	30,18		

TABLO I.2

Sevgi (III. Grup) ile İpucu, Dönüt, Düzeltme ve Pekdıştrecin (I. Grup) Erişimleri

Gruplar	Yıllar	N	ÖSYM	Başarı Ortalaması	3 yıllık Akademik			S' t	
					Öntest 100 puan	Sontest 100 puan	Erişim		
Sevgi (III. Grup)	1983-84	61	400,71	2,18	2	74,15	72,15	16,45	26,76
	1984-85	48	407,71	2,19	3	77,18	74,18	16,71	24,60
	1985-86	51	409,36	2,26	2	78,46	76,46	16,41	27,62
(I. Grup)	1983-84	60	401,36	2,17	3	50,26	47,26	36,11	
	1984-85	42	408,11	2,25	3	51,34	48,34	32,26	
Düzeltme-Pek.	1985-86	46	414,07	2,31	3	50,45	47,45	37,18	

Her iki grubun öğrenci sayısı, ÖSYM puanları, üç yıllık akademik başarı ortalamaları ve öntest toplam puanları arasında .05 manidarlık ve çeşitli serbestlik dereceleriyle, anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yani bu değişkenler açısından, her iki grubun birbirine denk olduğu söylenebilir. Buna karşın, sontest ve erişleri arasındaki fark ise, .01 manidarlık düzeyinde ve çeşitli serbestlik dereceleriyle anlamlıdır.

Bu verilere dayanılarak, sevginin işe koşulduğu eğitim durumundaki öğrencilerin erişleri, yalnız ipucu, dönüt, düzeltme ve pekiştireç kullanılan grubun erişisinden daha yüksektir. Başka bir deyişle, sevginin eğitim ortamında etkili bir değişken olduğu söylenebilir.

3. Biçimlendirme-yetiştirmeye Dönük Değerlendirmenin İşe Koşulduğu Grubun (II. Grup) Erişisi ile, İpucu, Dönüt, Düzeltme ve Peğiştirecin Kullanıldığı Grubun (I. Grup) Erişisi

İpucu, dönüt, düzeltme, pekiştireç ve biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirme işe koşulduğu grubun (II. Grup) toplam erişleri, öntest, sontest puanları, ÖSYM giriş ve üç yıllık akademik başarı ortalamaları ile, yalnız dönüt, düzeltme, ipucu ve pekiştireç kullanılan grubun (I. Grup) aynı değişkenlerle ilgili verileri, Tablo 1.3'te verilmiştir.

Her iki grubun öğrenci sayısı, ÖSYM puanları, üç yıllık akademik başarı ortalamaları ve öntest toplam puanları arasında .05 manidarlık ve çeşitli serbestlik dereceleriyle, anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yani bu değişkenler açısından; her iki grubun birbirlerine denk olduğu söylenebilir. Buna karşın, Biçimlendirme-yetiştirmenin işe koşulduğu eğitim durumundaki öğrencilerin erişleri, yalnız ipucu, dönüt, düzeltme ve pekiştireç kullanılan grubun erişisinden daha yüksek olduğu söylenebilir. Başka bir deyişle, biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirme, eğitim ortamında etkili bir değişken olduğu savunulabilir.

4. Her Üç Grubun Kendi İçinde Yıllara Göre Erişileri

Sevgi (III. Grup), Biçimlendirme-Yetiştirmeye Dönük Değerlendirme (II. Grup) ile, İpucu, Dönüt, Düzeltme ve Peğiştireç (I. Grup) gruplarının üç yıllık Öntest, Sontest puanları ve erişleri, Tablo 1.4'te verilmiştir.

TABLO I.3

Bilçimlendirme-Yetiştirmeye Dönük Değerlendirme Grubu (II. Grup) ile Yalnız İpucu, Dönüt, Düzeltilme ve Pekiştirme Grubunun (I. Grup) Erişleri

Gruplar	Yıllar	N	ÖSYM Başarı Ortalaması	3 yıllık Akademik Başarı Ortalaması	Öntest 100 puan	Sontest 100 puan	Erişi	S ²	t
Bilçimlendirme-	1983-84	62	403,26	2,21	2	66,25	64,25	16,45	16,09
Yetiştirme	1984-85	45	407,16	2,25	3	68,33	65,33	16,71	14,04
(II. Grup)	1985-86	47	416,16	2,29	3	67,44	64,44	16,41	14,04
İpucu, Dönüt,	1984-84	.	401,36	2,17	3	50,26	47,21	36,11	
Düzeltilme, Pek.	1984-85		408,11	2,25	3	51,34	48,34	32,26	
(I. Grup)	1985-86		416,07	2,31	3	50,45	47,45	37,18	

TABLO I.4
Her Üç Grubu Yıllara Göre Erişileri

	Yıllar	Öntest		Sontest		S ²	t
		N	100 puan	100 puan	Erişi		
Sevgi (III. Grup)	1983-84	61	2	74,15	72,15	16,45	2.63
	1984-85	48	3	77,18	74,18	16,71	5.67
	1985-86	51	2	78,46	76,46	16,41	2.72
Biçimlendirme	1983-84	62	2	66,25	64,25	30,34	1.00
Yetiştirme	1984-85	45	3	68,33	65,33	31,26	.17
(II. Grup)	1985-86	47	3	67,44	64,44	30,18	.76
İpucu, Dönüt,	1983-84	60	3	50,26	47,26	36,11	.92
Düzeltilme, Pek.	1984-85	42	3	51,34	48,34	32,26	.15
(I. Grup)	1985-86	46	3	50,45	47,45	37,18	.76

II. ve I. Grupların kendi içlerinde yıllara göre sontest ve toplam erişileri arasında .05 manidarlık ve çeşitli serbestlik derecesiyle, anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna karşın, sevgisinin işe koşulduğu eğitim ortamındaki öğrencilerin, sontest ve toplam erişileri arasında .05 manidarlık ve çeşitli serbestlik derecesiyle, anlamlı bir fark görülmüştür. Yani sevgi grubunda öğrenci erişisinin, yıllara göre yükseldiği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

İpucu, dönüt, düzeltme, pekiştireç ve sevginin işe koşulduğu eğitim durumundaki öğrenci erişisinin üç yıl boyunca, ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştireç ve biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirme ile, yalnız ipucu, dönüt, düzeltme ve pekiştirecin kullanıldığı gruplarının erişilerinden anlamlı derecede yüksek bulunması; sevginin eğitim ortamında etkili bir değişken olduğunun kanıtı sayılabilir. Bu nedenden dolayı, öğretmenler sevgi değişkenini de sınıf içi etkinliklere katmalıdırlar. Bu durum, yalnız Bilişsel Alanın hedef davranışları için değil, aynı zamanda Duyuşsal ve Devinişsel Alanın hedef davranışları için de geçerli olabilir.

Öneriler

1. Daha tutarlı sonuçlar elde etmek için araştırmalar, değişik ortamda ve değişik koşullar altında yapılmalıdır.
2. Her bir değişkenin, teker teker ve birlikte erişiye etkilerinin belirlendiği araştırmalar yapılmalıdır.
3. Öğretmenler, eğitim ortamını etkileyen değişkenlere göre düzenlenmiş yetişeklerden geçirilmelidir.
4. Öğretmen ve yöneticiler **sevgi eğitiminden** geçirilmelidirler.